

ХТО ЗАМОВИВ «МУЗИКУ»?

90 років тому советські громадяни пошепки іронізували:
«Опера «СВУ», музика ГПУ»

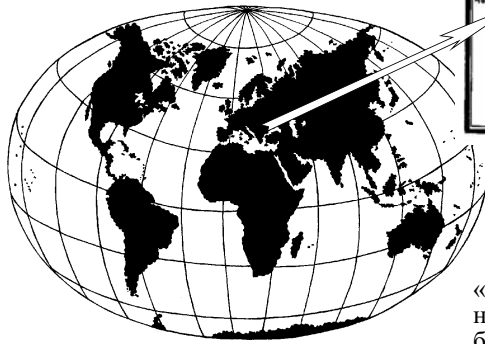
*«Як відомо, світ недосконалий. За-
садами суспільства є користолюбство,
страх і продажність. Конфлікт мрії з
дійсністю не вибухає тисячоліттями.
Замість бажаної гармонії на землі па-
нують хаос і безлад».*

Сергей Довлатов

Президент не любить військових. Не любить волонтерів і добровольців. Не любить армію. Попри те, що він – Головнокомандувач ЗСУ. Зрештою, актори традиційно не любили/не люблять військових. А коли «любі друзі» натякають про можливі небезпеки, які військо чи волонтери можуть створити для влади, то їй поготів.

Інакше кажучи, висока репутація добровольців-волонтерів – давній головний біль для високих достойників. Спроби ліквідувати добровольчий рух були й за урядування Арсенія Яценюка. По це свого часу розповідав колишній народний депутат Олег Мусій, колишній член уряду, экс-міністр охорони здоров'я: «Неодноразово на закритих засіданнях уряду, коли без преси обговорювалося питання, а що робити з добровольчими батальйонами і з тими майданівцями, які пішли воювати на схід і мають зброю, і, на превеликий жаль, до сьогодні не розслідувана трагедія Ілловайська, і ця трагедія спровокована прем'єр-міністром і міністром Аваковим, і всіма іншими... І вони говорили в один голос: треба зробити все для того, щоби ці батальйони не вернулися в Київ...».

Як вважає соціолог Ірина Бекешкіна, брифінгом у МВС 12 грудня 2019 року за участю президента Володимира Зеленського і міністра внутрішніх справ Арсена Авакова у справі вбивства журналіста Павла Шеремета хотіли дискредитувати волонтерів: «Волонтери мають приблизно такий рівень довіри і підтримки, як і президент. Дуже не хочу передбачати якісь негативні події, дуже хочу помилятися, але боюся, що це вже підготовка до зустрічі [з Путіним. – О. Р.] через чотири місяці по Донбасу». На думку соціолога, йдеться про зменшення впливу тих людей, які можуть активно виступати проти якихось угод. Інакше кажучи, пасіонаріїв треба маргіналізувати. Відтак оперативно формується відповідна ідеологічна програма/сценарій: мовляв, більшість українців прагнуть миру та при-

пинення війни; вони виступають за «національне примирення», не відкидаючи «порозуміння» з лідерами ОРДЛО; цим планам протистоїть тільки вкрай агресивна радикальна націоналістична меншість.

Цю версію в «Тижні» підтримав і Роман Малко: «Мета всього цього дійства подвійна: організувати викриття, яке викликало б якнайбільший резонанс, плюс дискредитувати групу людей, що має в суспільстві чи не найбільший рівень довіри, отже, підірвати авторитет ветерансько-волонтерського руху, в якого доволі напружені відносини з нинішньою владою».

Справді. Можна припустити, що саме таку картинку й покликана створити давня «справа Шеремета». Безумовно, існують й інші сценарії дестабілізації в Україні, але цей, на наш погляд, лежить на політичній поверхні, поза межами об'єктивного правосуддя. Про те, що в Україні немає незалежних судів, писано-говорено давно. Про яке верховенство права можна говорити, якщо його демонстративно уневажнює глава держави своєю присутністю на сумнозвісному брифінгу в МВС 12 грудня 2019 року, якщо президент порушує норми міжнародного права та закони України – з метою повернення полонених військовослужбовців ЗСУ санкціонує передачу своїх громадян, які не брали участі у воєнних діях, але були засуджені чи перебували під слідством за вчинення злочинів на території України, навіть не РФ, а так званім ДНР/ЛНР. Такий нерозважливий крок

цілком можна розцінити як співучасть (свідому чи мимовільну) в спецоперації РФ, спрямованій на дестабілізацію внутрішньополітичної ситуації в Українській державі. «Країна має повертати своїх героїв, але не ціною осквернення цінностей, за які боролися герої, тому що вони не скажуть дякую за те, що... майже через шість років ми почали повертатися в ту точку, з якої все почалося, що те, за що боролися українці, йде прахом», – емоційно висловився звільнений з російського ув'язнення Олег Сенцов.

Але, як мовиться, ab ovo. У новому складі Кабінету Міністрів очільник МВС Арсен Аваков залишився на посаді «на випробувальний термін» і під «особисте зобов'язання президента». Принаймні так пояснювали «слуги народу» у серпні минулого року.

Під час прес-конференції 10 жовтня Президент України заявив, що міністр внутрішніх справ Арсен Аваков до кінця року повинен показати результати за конкретними справами. Володимир Зеленський: «Я всім міністрам і всім правоохоронцям сказав відверто: реальні справи, діючі справи, будь ласка, принесіть нам до кінця року. Не буде – всіх звільним».

12 грудня Арсен Аваков у Facebook з почуттям виконаного професійно обов'язку повідомив про затримання підозрюваних у причетності до вбивства Шеремета: «Щойно Нацполіція затримала і за згодою Генпрокуратури оголошує обґрунтовану підозру фігурантам справи щодо вбивства Павла Шеремета. Це підсумок дуже складної та наполегливої роботи справжніх фахівців і важливий крок до повного розкриття справи! Дякую за службу!».

Не забарився пафосно відрепортувати і Антон Геращенко, заступник міністра внутрішніх справ: «Вітаю український народ з успішною спецопе-

рацією по затриманню осіб, що обґрунтовано підозрюються у вбивстві Павла Шеремета».

Скликаний в авральному порядку брифінг мав усі ознаки інформаційно-психологічної спецоперації – на акцію прибув навіть Володимир Зеленський (попри його вкрай насичений графік) і генеральний прокурор Рябошапка.

Заступник голови Нацполіції Євген Коваль у присутності високих гостей назвав імена ймовірно причетних до вбивства: медсестру одного з парашутно-десантних батальйонів, сержанта Сил спеціальних операцій Збройних сил України, лікаря-хірурга і водночас волонтеру та подружжя учасників АТО.

Ще до вироку суду міністр назвав прізвища тих, хто начебто закладав вибухівку в автомобіль. Президент України не зупинив Арсена Авакова, навіть сам узяв слово: «У нас серйозна справа – вбивство Павла Шеремета... Але є ще одне питання: хто замовник. Думаю, наступного разу ми почуємо. І це буде третя, остання зустріч у цій справі».

Та за п'ять днів, 17 грудня, спікер МВС Артем Шевченко в коментарі «5 каналу» заявив, що оголошена підозра Юлії Кузьменко не є остаточним висновком слідства. «Все, що оголошено в підозрі... є припущеннями. Може вони підтвердяться в слідстві, а може ні. Можливо, це була ця жінка, а може ні...».

Як бачимо, щось «не зростається» у версії «орлів» Авакова – бо навряд чи міг би собі дозволити сказати таке спікер Авакова, поставивши під сумнів заяви свого безпосереднього керівника після гучних арештів. При цьому спікер МВС наголосив, що підозрювані не заарештовані, а взяті під варту.

У своєму розслідуванні журналісти «Слідство.Інфо» зазначили, що висновки чотирьох експертів у справі про вбивство журналіста Павла Шеремета суперечать один одному. Журналісти звернули увагу на те, що слідство оголосило підозри фігурантам на підставі вкрай слабких доказів. Аргументація прокурорів доволі сумнівна та малопереконлива.

Зокрема, Віталій Ковальчук, адвокат одного із затриманих у справі про вбивство Павла Шеремета, заявив про порушення прав його підзахисних: «Важко коментувати це шоу. Повна зневага з боку МВС до прав осіб, що фігурували на записках. Абсурдні коментарі ведучого, позбавлені логіки».

Так отож. Критеріями правильного мислення, як відомо, є чітка визначеність, несуперечливість, послідовність і обґрунтованість думок. Свідоме чи несвідоме порушення логічних законів призводить до помилкових висновків.

І справді. Досудове розслідування, зокрема, встановило, що доброволець і волонтер Андрій Антоненко організував убивство журналіста Павла Шеремета: **«Антоненко Андрій, захопившись ультранационалістичними ідеями, культивує величність арійської раси, розмежування суспільства за принципом національної належності, прагнуть зробити свої погляди об'єктом уваги громадськості, вчиняючи свої дії, щоб привернути увагу громадськості до певних політичних переконань... вирішив створити організовану групу, щоб у її складі вчинити вбивство».**

Втілюючи в дію свій злочинний задум, підшукав... осіб, які мали аналогічні з ним погляди та наміри, щоб привернути увагу суспільства до націонал-радикальних ідей, які, на їх думку, зможуть змінити життя суспільства».

Це вельми промовистий пасаж. Бо тут навіть не про «логіку» слідчих йдеться. Про таких Квітка-Осноров'яненко писав: «Швець знай своє шевство, а в кравецтво не мішайся». Усе значно серйозніше і загрозливіше. Цілком можна припустити, що замовником і автором цього тексту-звинувачення є малорос-колаборант, який просуває доктрину ЧК-ГПУ-ОГПУ-НКВД-КГБ-ФСБ. А ентузіазм, з яким Володимир Зеленський долучився до цієї сумнівної обгородки, наводить на геть невеслі

роздуми. Тим паче, якщо взяти до уваги суперечливий, м'яко кажучи, послужний список самого Арсена Авакова, його бекграунд, як нині модно казати. Бо навіть Вікіпедія розповідає про деякі контроверсійні подробиці біографії міністра внутрішніх справ.

За браком переконливого мотиву злочину, присутнім на брифінгу був представлений своєрідний кастинг претендентів на роль замовника, виконавця і помічника у «справі Шеремета». Що далі?

* * *

Несподівано «розкрита» поліцією «справа Шеремета» виглядає вельми контроверсійно, суперечливо. Мимоволі виникають асоціації з минулим...

Зокрема, 90 років тому, наприкінці 1929-го, органами ГПУ була інспірована сумнозвісна «справа» так званої «Спілки визволення України». У березні-квітні 1930 року почалися слухання в Харківському театрі опери та балету цього «делопродуцтва» щодо вигаданої геуеушниками «підпільної організації». Серед советських громадян уже навіть тоді було розуміння того, що справа ця сфальшована за допомогою провокацій та брутальних підтасовок надуманих фактів. І люди тихцем іронізували з виразно антиукраїнської трагікомедії: «Опера «СВУ», музика ГПУ».

25 лютого 1930 року «Вісті ВУЦВК» повідомили, що «заступник Наркомста і Генеральний Прокурор Республіки т. Михайлик заявив: «ДПУ УРСР закінчило проведення слідства в справі «СВУ»... Матеріали передсудового слідства (зізнання самих підсудних, програма організації, її статут, документи, виявлені у підсудних) доводять наявність контрреволюційних чинностей, як у всій організації в цілому, так і кожного її учасника». Наступного дня газета починає друкувати матеріали звинувачення: «Органи ДПУ УРСР викрили й ліквідували в другій половині 1929 року запальну контрреволюційну організацію, що звалася «СВУ»...

23 квітня 1930 року московські «Известия» повідомили, що «робітники України вітають рішення суду у справі «СВУ», що на зборах «робітники висловлювали клопотання про нагородження працівників ГПУ, що розкрили контрреволюційні дії «СВУ», орденом Червоного Прапора». Це й була зазделегідь передбачена «керуючою і спрямовуючою силою» реакція «біомаси».

Правда про цей процес упродовж багатьох десятиліть була спотворена і замовчувана. У широкі маси була запущена офіційна брехня про «велику

підпільну організацію». Щойно зараз у Вікіпедії можемо прочитати: «Процес Спілки визволення України – показова справа, сфабрикована ОДПУ Української СРР наприкінці 1920-х років, яка викривала вигадану антирадянську організацію серед української наукової та церковної інтелігенції. Мета – дискредитація провідних діячів української культури та громадського життя в рамках централізованої політики геноциду української нації, здійсненого урядом СРСР у 1932–1933 роках».

1983 року в Торонто побачила світ книга замученого КГБ письменника і режисера Гелія Снегірьова «Набої для розстрілу». В ній докладно розповідається про сфабриковану ГПУ «справу Спілки Визволення України», яка мала трагічні, навіть катастрофічні наслідки для України.

«Майстрем провокації і терору ГПУ вдалося мистецтвом диявольської підступності втягти й підсудних у «справі СВУ» в свою пекельну гру на кону театральної зінсценізованої трагікомедії під назвою «суду» в залі Харківської державної опери», – написав у передмові до цієї книжки широко знаний в українській діаспорі публіцист Василь Гришко. Він зазначив, що в колі тодішньої української інтелігенції ширилась думка: «СВУ не було, але вона повинна була б бути». І ГПУ на цьому зіграло, створивши фіктивну «СВУ», прагнучи превентивно запобігти гуртуванню сил для виникнення реальної такої організації, а «передусім – супроти провідних ідейно-творчих кіл української національної інтелігенції того покоління, що десять років перед тим створило українську самостійну державність і провадило боротьбу за неї в 1918–1921 рр. Під виглядом «викриття й ліквідації СВУ» було виарештувано в 1929–1930 рр., а потім у наступні роки знищено цвіт української інтелігенції...». Як зауважив Василь Гришко, йшлося про «превентивну ліквідацію потенційно небезпечних провідних сил українського національного відродження – найпершої запоруки можливої в майбутньому національно-визвольної боротьби».

На календарі січень 2019-го. Збіги та аналогії з подіями майже столітньої давнини насправду вражають – чинна влада по суті демонізує добровольців і волонтерів, з них роблять злочинців ще до вироку суду. З якою метою?

Пояснення таким брутальним діям нинішньої влади, ймовірно, криється у відповіді/позиції батька Володимира Зеленського, висловленої в інтерв'ю кореспондентів «Страны». На думку Александра Семьоновіча, незадоволені політикою його сина повинні йти воювати на Донбас: «Виходять і бе-

бе... Нехай ця сволота йде стріляє в АТО. Нехай ця мерзота, яка виступає, йде в АТО. Молодь ось ця біля Офісу президента, куплена. Ідуть воювати, гади, а не там стріляйте. А ви кажете: «Демократія, розвод». Ідуть, захищайте країну, а ви смердите...».

Не випадково цей словесний пасаж емоційно-критично прокоментував на «Прямому» відомий художник і блогер Сергій Поярков. Не випадково Антін Мухарський у своєму блозі звернувся з відкритим листом до шоумена Зеленського: «Звинувативши на увесь світ воїнів АТО, волонтерів, медиків «вбивцями Павла Шеремета» – ти зробив їх такими в уяві власного електорату. <...> Пропагуючи мир з Росією, ти оголосив війну громадянам власної країни! Відтепер, вочевидь, ми для тебе – злочинці! Адже всі українські воїни, волонтери, медики – знайомі одне з одним через одне рукостискання. У порівнянні з загальним населенням України нас не більше двох відсотків. Абсолютно невідгидне електоральне поле для тих, хто зник робити ставку на людей, що сприймають цей світ тільки через вічко ретельно відміряного комедійно-інформаційного телелайна. А ще через свою лень, пристосуванство, нищість, задрість і зневіру вважають, що всі доквуж такі самі «тільки прикриваються патріотическими лозунгами, а самі людей вон убивають».

Присутність на брифінгу в МВС Президента України, генпрокурора і міністра внутрішніх справ апіорі підтверджує політичну заангажованість майбутнього судового процесу. Презумпція невинуватості підозрюваних наперед уневажнено. Служителі української Феміди по суті отримали карт-бланш на імпровізацію звинувачень.

Президентові України і тим, хто його супроводжував, перед брифінгом треба було уважно прочитати статтю 62 Конституції України. В ній чітко зазначено: «Особа вважається невинуватою у вчиненні злочину і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено в законному порядку і встановлено обвинувальним вироком суду. Ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні злочину. Обвинувачення не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь».

А ще є Цивільний кодекс України. І в ньому стаття 296 – право на використання імені. У ній, зокрема, зафіксовано таке: «Ім'я фізичної особи, яка затримана, підозрюється чи обвинувачується у вчиненні злочину, або особи,

яка вчинила адміністративне правопорушення, може бути використане (обнародоване) лише в разі набрання законної сили обвинувальним вироком суду щодо неї або винесення постанови у справі про адміністративне правопорушення та в інших випадках, передбачених законом».

Тож усі підозрювані в «справі Шеремета», чий імена та прізвища були передчасно оприлюднені, можуть звернутися до Європейського суду з прав людини зі скаргою на Українську державу щодо порушення своїх прав і виграє в неї позов. Судові рішення є обов'язковими до виконання. І це обов'язково вплине на реноме України. Не на її користь.

Із ЗМІ вже стало відомо, що ветеран бойових дій і музикант Андрій Антоненко (Riffmaster), якого підозрюють в організації вбивства журналіста Павла Шеремета, подав позов до Печерського суду на президента Володимира Зеленського, міністра внутрішніх справ Арсена Авакова, генпрокурора Руслана Рябошапку та заступника глави Національної поліції Євгена Ковалю. Усі вони були на брифінгу, де Антоненка назвали злочинцем.

Волонтерка і медик Юлія Кузьменко, підозрювана у причетності до вбивства Павла Шеремета, також подала позов до Печерського районного суду проти Міністерства внутрішніх справ України стосовно захисту честі,

Обкладинка 5-го числа гумористичного журналу «Червоний перець» за 1930 рік, присвяченого справі «Спілки визволення України». Надано істориком Оксаною Юрковою

гідності та ділової репутації. Третіми особами у справі стали глава МВС Арсен Аваков і телерадіокомпанія «Україна».

Найцікавіше, що позов знову розглядатиме суддя Печерського райсуду Києва Сергій Вовк, який 13 грудня обрав запобіжний захід Кузьменко у вигляді тримання під вартою, і тепер знову отримав цю справу під час автоматичного розподілу. Совпаденіє? Не думаю.

Січ! 25 грудня в ефірі «Прямого» ветеран АТО, волонтерка Маруся Звіробій заявила, що для чинної української влади ворогом є ветеранський та волонтерський рух України. На запитання, в чому причина цієї ворожості, Звіробій відповіла: «Ймовірно, задачі, які прийшли виконувати вони, йдуть врозріз із задачами, які поставили собі ми. І якщо ми поставили собі за задачу тримати оборону в нашій країні і домовлятися зі всесвітньою спільнотою для того, щоб душити нашого ворога і повернути наші території, то, ймовірно, зважаючи ще й на відвід військ, це показує, що просто у нас дійсно різні плани».

Вона також нагадала фразу російського президента Володимира Путіна про те, що у нього з президентом Володимиром Зеленським є спільні вороги.

«На даний час хтось дуже постарався, щоб ці люди залишилися під вартою, але це не забудеться за святами, ми доведемо справу до кінця. Скільки б не обливали брудом всю команду адвокатів, добровольчий рух волонтерів, групу підтримки людей, правда рано чи пізно буде встановлена», – заявив адвокат Юлії Кузьменко Владислав Добош.

Журналісти «Слідство.Інфо» у своєму розслідуванні зазначають, що четверо експертів, серед яких іноземець, підписали висновки, які суперечать

одному: психологічна експертиза каже, що люди на відео ідентичні, портретна експертиза не може назвати їх ідентичними, а експертиза ходи вважає докази «умовно-достатніми».

«Справа Шеремета» викликала певні асоціації в Кирила Галушка – кандидата історичних наук, доцента кафедри загальної соціології, старшого наукового працівника Інституту історії України НАНУ, координатора громадського просвітницького проекту «Лікбез. Історичний фронт»: «Правозахисники пишуть, що під час «дійства Шеремета» були порушені конституційні права моїх співгромадян. Можливо, вони здійснили злочин, але хай це доведе суд. Про конкретні правопорушення нехай вам скажуть фахівці. Але я бачу публічний процес, як у 1937 році, причому це ще не суд. Я, як історик, весь час пам'ятаю, що той самий університет, що і я, закінчив шоумен сталінських процесів, прокурор Вишинський. Відмінно закінчив. А прокурори не перевелися. Я якось починаю нервувати».

Це очевидна політична кампанія, і одразу зазначимо: шантаж і пресинг щодо волонтерського руху. Я – не найбільш героїчний учасник цього руху, але я пишаюся, що наш проект Лікбез до нього відносять. І я на проєкті – не один, а всіх нас за телефонні розмови, коли ми лаємося, можуть закатати, як мого праїда у 1938-му у Лук'янівку. Тоді йому вписали одночасно «монархіст, менишовик, анархіст, автокефал, український буржуазний націоналіст». І «справа Шеремета» мені щось відверто навіює. Щиро зізнаюся, що мені в українській правовій державі ДУЖЕ не подобається, коли у мене виникають відповідні асоціації».

І справді. Таке враження, що хтось роздобув партитуру «Опери «СВУ» і прагне озвучити її «музикою ГПУ».

Замість післямови, або Вистава триває

Суд арештував підозрюваних до 8 лютого. Опісля почнеться друга частина «опери». Наразі триває антракт – режисери дійства, очевидно, гарячково розмірковують, що робити з «партитурою», як міняти «лібрето», щоб не образити авторів і замовників вистави.

Таке враження, що в Україні державну безпеку націлено на пошук внутрішніх ворогів. Таке враження, що за сприяння вищих посадовців країни, явно/неявно заангажованих у справі Шеремета, інспірованої ворогами Української державності, реалізується операція російських спецслужб із дискредитації найактивнішої, пасіонарної частини українського суспільства (зокрема ССО і ЗСУ). Безумовно, простежується і версія неоконечно бруталного захисту горе-фахівцями політичної кар'єри глави МВС.

Але. Спартолена слідчими й прокурорами обвинувальна конструкція, найімовірніше, розсиплеться. Фінальна частина цього сфабрикованого політичного дійства перетвориться на своєрідний сигнал/каталізатор для бойовиків п'ятої колони – наказ про фізичне знищення «націоналістів» і українських патріотів. Ситуація може вийти з-під контролю української Феміди і новоявлені «антифашисти» та «ротфронтівці» – «консерви» ФСБ і «добровольці» з ОРДЛО – почнуть провокувати громадянську війну в Україні, її федералізацію, а у висліді розпад держави.

Версія похмура. Але краще бути попередженим, ніж переможеним.

Грудень 2019

P.S.

Те, що «розкрито» Аваковим «справа 10-річчя», напередодні очікуваної відставки міністра МВС, шита «білими нитками» вперше відкрито визнали у Зеленського, котрий особисто був присутній на брифінгу Авакова під час урочистого проголошення розкриття вбивства.

Генпрокурор Руслан Рябошапка заявив, що потрібні додаткові докази для передачі в суд справи за обвинуваченням виконавців і організаторів вбивства журналіста Павла Шеремета.

«Мені здається, що на даний момент повинні бути зібрані додаткові докази, щоб справа могла бути передана до суду, оскільки зібраного обсягу доказів недостатньо», – підкреслив Рябошапка в інтерв'ю «Інтерфакс-Україна».

31 січня 2020

Олег К. РОМАНЧУК

Судовий процес у справі «Спільки визволення України». Харків, 1930 рік